

EU och den svåra säkerheten

av Olof Santesson

TITEL:

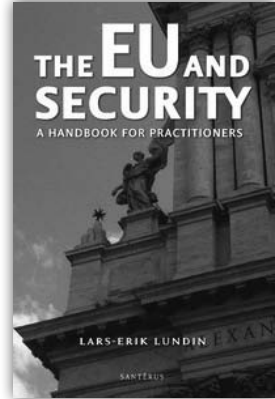
The EU and Security. A handbook for Practitioners

FÖRFATTARE:

Lars-Erik Lundin

FÖRLAG:

Santérus Academic Press, BOD Germany 2015

TILL EU:S FÖDELSE hörde drömmen om utveckling till en global maktfaktor. Alla var inte ense om detta mål, briter och fransmän ville behålla gamla kolonialmakters grad av självständighet i säkerhetspolitiken. Fortfarande råder ingen enighet om vare sig säkerhetspolitiska mål eller medel. En egen utrikestjänst är likafullt på plats, EEAS (European External Action Service), men resultatet hittills imponerar inte.

Pröva tanken att EU kan genomföra ett eget säkerhetsarbete vid sidan av Nato, något som förvisso kan ifrågasättas. Vilka är då möjligheterna för en starkare, och kanske efterlängtd, roll? Om någon kan reda ut förutsättningarna när det gäller europeisk organisation och drivkraft på försvars- och säkerhetspolitikområdet är det ledamoten Lars-Erik Lundin, en av Akademiens rätt fåtaliga verkliga EU-kännare. Han har nu med en intellektuell ansats samlat sina långvariga erfarenheter till ett resultat han blygsamt kallar för "handbok".

Boken utkommer vid en tid när få kan känna sig imponerade av vad EU i allmän bemärkelse har åstadkommit för att stärka medlemsstaternas säkerhet. Vi ser mindre

av vad unionens resurser verkligen står för – t ex drygt hälften av allt utvecklingsbistånd och att det endast är med dess ekonomiska bistånd som AU, den afrikanska unionen, kunna håller igång en rad fredsbevarande insatser – och mer sådant som kommissionens olyckliga hantering av Ukrainafrågan, för att inte tala om rådets oförmåga att samordna flyktingshanteringen.

Författaren har en erfarenhet som ingen annan svensk diplomat av hur EU-maskineriet verkligen fungerar på säkerhetsområdet. Här hade han sin uppgift efter att år 2000 ha fått en hög säkerhetspolitisk post under dåvarande kommissionären Chris Patten. Det var en befattning som hade innehavts av en fransman, denne och andra förvånade sig över att den inte fortsatte att besättas av en tjänsteman från ett Natoland. Vid den tidpunkten var det många som undrade över om EU alls skulle syssla med säkerhetspolitik. Nu skriver Lundin en bok som kan användas vid utbildning av högre EU-tjänstemän, och det blir väl de som kommer att bedöma hur användarvänlig hans framställning är. Organisations- och EU-expert på säkerhetsområdet lär mera i detalj granska fak-

ta och argument. Vi andra får kanske stanna vid att konstatera att det handlar om höga ambitioner.

För en civilist att syssla med säkerhetsfrågor inom EU kan inte vara alldeles lätt. Att nalkas det rena försvarsområdet var nog att utmana ödet. Den militära uppfattningen har varit att det är mycket här som andra inte ska lägga sig i. Lundin konsterar med ett beklagande att civila aspekter grovt underskattats i den europeiska säkerhetsdebatt som ligger honom så varmt om hjärtat.

Alla är i ord överens om vikten av att arbeta över sektorsgränser Unionen må ha som mantra nödvändigheten av ”comprehensive approach”, omfattande samarbete, men verkligheten är motspänstig. Lundin tror att en avgörande vändning till det bättre kommer första när man på allvar har misslyckats längs gamla spår. Där är EU inte ännu.

Man undrar ändå över hur det är ställt med tilliten till den egna förmågan på olika EU-nivåer efter finanskriser och uppenbara problem att få länder att gå i takt. Kan man ena stunden hålla på att stärka sanktioner mot Putin-etablissemangen och den andra, kanske i samma grupp, arbeta för nödvändigt samförstånd med Ryssland på viktiga områden? Som mest pessimistisk frågar författaren om EU:s kadror alls kan verka utan order uppifrån. Finns det då någon annan än rådet självt som ha den ledarförmågan?

Många vill snarare dra undan makt för Bryssel, men Lundin hör uppenbart till dem som verkligen tror på EU som en globalt viktig säkerhetspartner. Vid sin presentation av arbetet vid ett seminarium på Drottning Kristins väg dolde han ingalunda att mycket går i fel riktning. Européer som vill verka i omvärlden tvingas inse att vi står inte högt i kurs hos andra. Vad han särskilt trycker på är behovet av information och förmåga att sätt in den i sitt sammanhang. Alltför många

nyutbildade inströmmar i Bryssel utan kunskap och historisk medvetenhet.

Fokus i boken ligger på problem, frågor, utmaningar och möjligheter som kan komma att aktualiseras på medellång till lång sikt. Tanken är att detta, i den mån de går att hantera, ska kunna öka tyngden av EU:s säkerhetsrelaterade politik. Idéer om vad som behöver och kan göras har växt fram hos Lundin ur tillgänglig litteratur och genom ett omfattande intervjuarbete.

Medlemsstaterna har instruerat alla, medborgare, regeringar och EU:s egna institutioner att handla i överensstämmelse med Lissabonfördraget och Euratom. Men de har inte utpekade någon särskild instans att implementera dessa åtaganden och de har inte definierat ett enda sammanhängande mål för det gemensamma arbetet i säkerhetstermer, skriver Lundin. Det brister i krisplanering. Här finns uppenbart mycket för den hughade att sätta tänderna i.

Författaren vill påvisa hur CSDP (Common Security- and Defence Policy), unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik är behängd med stora svårigheter: svagt kapacitetsbyggande, isolering från andra politikområden, dålig mikrohantering i procedurarbetet, avsaknad av långsiktiga och strategiska mål. Grannskaps- och utvidgningsfrågor är inte samordnade utan hanteras i stuprör där den eftersträlvade gemensamma hanteringen inte har skett systematiskt, likartade strategier inte utvecklats och en allvarligt menad utvärdering, inklusive smärtsamma omvärderingar, saknas.

Snarast eviga är problemen med riskhanteringar, där kriser i olika områden gång på gång belyser avsaknaden av en EU-planering för olika tänkbara utfall och tillräcklig förmåga att innan krisen har utvecklats försöka ta laddningen ur den och förhindra den.

EU har mycket att lära, om vi vill att inte enbart Nato utan även unionen med sina

resurser, svaghet och styrka, ska bidra till allas vår säkerhet. Lars-Erik Lundins studie ska förhoppningsvis leda till förbättring genom att hjälpa dem som praktiskt ska föra EU-institutionernas arbete vidare att orientera sig i säkerhetsfrågor i bredast möjliga perspektiv. En bok för blivande tjänstemän och specialister – i det europeiska allmänintressets namn.

Recensenten är ledamot av KKrVA.